

איכות החיים בגליל המזרחי

נתונים, ממצאים, תובנות
קיץ 2023

מחברים:

ד"ר אילה כהן

ד"ר ליגת שלו

ד"ר אורלי גנני-דגן

יפעת קורן זמרן

ד"ר נועם כהן

ניצן סלע-בלום

פורסם ביוני 2024

איכות חיים בגליל המזרחי - דו"ח מסכם 2023

מרכז הידע האזורי הוקם בסוף שנת 2022 בשותפות אשכול גליל מזרחי, המכללה האקדמית תל חי, שותפות קהילות קנדה-קהילות אצבע הגליל וקרן רונלד רודברג. מרכז הידע האזורי מבצע מחקרים ואוסף מידע בצורה שיטתית בנושאים רלבנטיים העוסקים במגמות כלכליות-חברתיות בגליל המזרחי, באמצעות תהליכי שיתוף ציבור ואיסוף נתונים מנהליים מהרשויות ומשרדי ממשלה. המשימה המובילה את הקמת המרכז היא לקדם את איכות החיים בגליל המזרחי, ולהבטיח ששינויים ברמת המדיניות יתבססו על נתונים עדכניים, רלוונטיים וייחודיים לאזור.

המשימה המרכזית בה עסק מרכז הידע בשנת פעילותו הראשונה (שנת 2023) היתה יצירת מדד איכות חיים לגליל המזרחי, אשר יציג מדי שנתיים את רכיבי איכות החיים בגליל המזרחי, וכפועל יוצא ממנו ימופו אתגרי וצרכי האזור ויגובשו מסקנות והמלצות, שיסייעו לרשויות בעיצוב מדיניות וקבלת החלטות מבוססות נתונים. המדד כולל שישה תחומים: תעסוקה; בריאות; דיור ותשתיות; השכלה גבוהה וחינוך לילדים; תרבות, פנאי וקהילה; ורווחה אישית וחברתית עליהם נשאלו תושבי הגליל המזרחי.

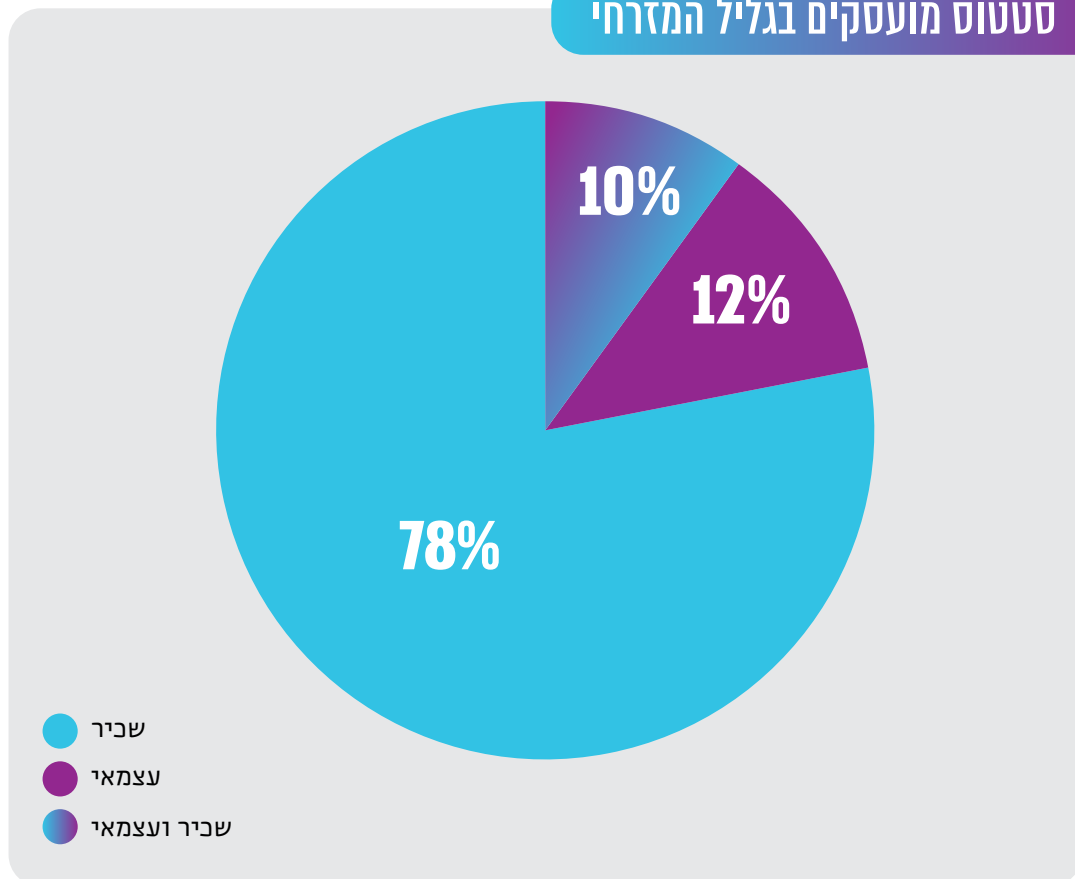
השאלון הועבר במהלך החודשים יולי - אוגוסט 2023 באופן מקוון והופץ בשפה העברית ובשפה הערבית (לאחר שהתבצעו ראיונות עומק וקבוצות מיקוד). על השאלון ענו 840 משיבים, המהווים מדגם מייצג בקרב 18 הרשויות באשכול גליל מזרחי. הדו"ח שלפניכם יציג את הממצאים המרכזיים בתחומים השונים כולל השוואות למדדים ארציים.

ממצאי מדד איכות החיים

תחום התעסוקה

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי בהיבטים שונים בתחום התעסוקה תוך השוואה לנתונים ארציים מקבילים.

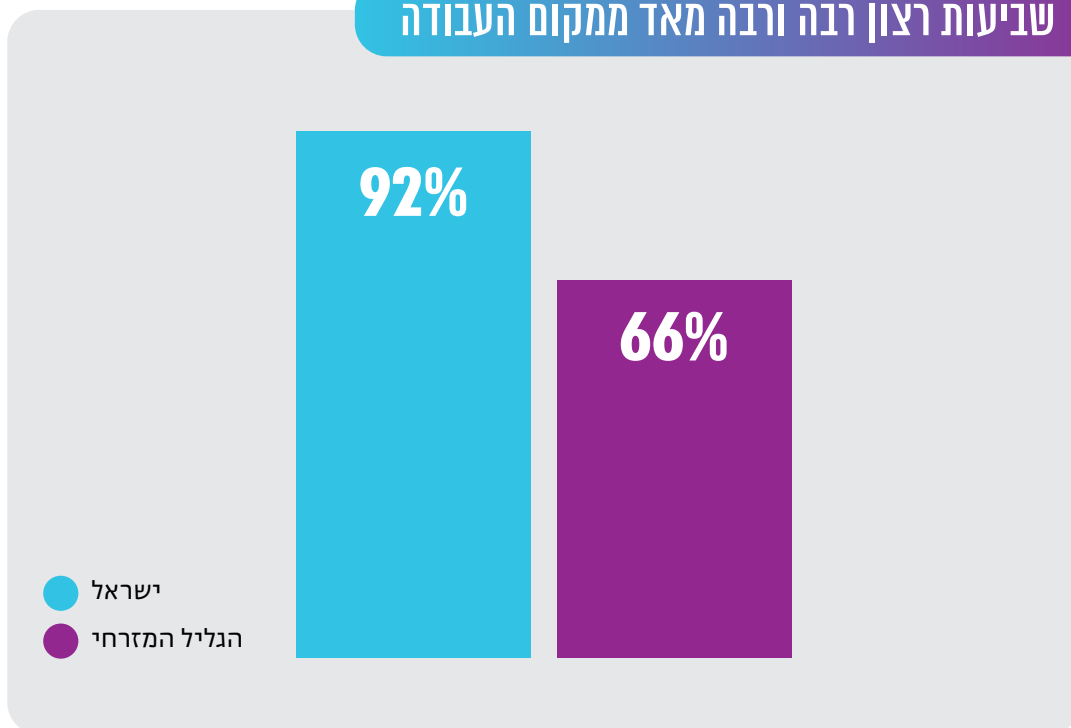
1 | סטטוס מועסקים בגליל המזרחי

בכלל ישראל נמדדו בשנת 2022 88% שכירים, ניתן לראות שבגליל המזרחי אחוז העצמאיים גבוה יותר.

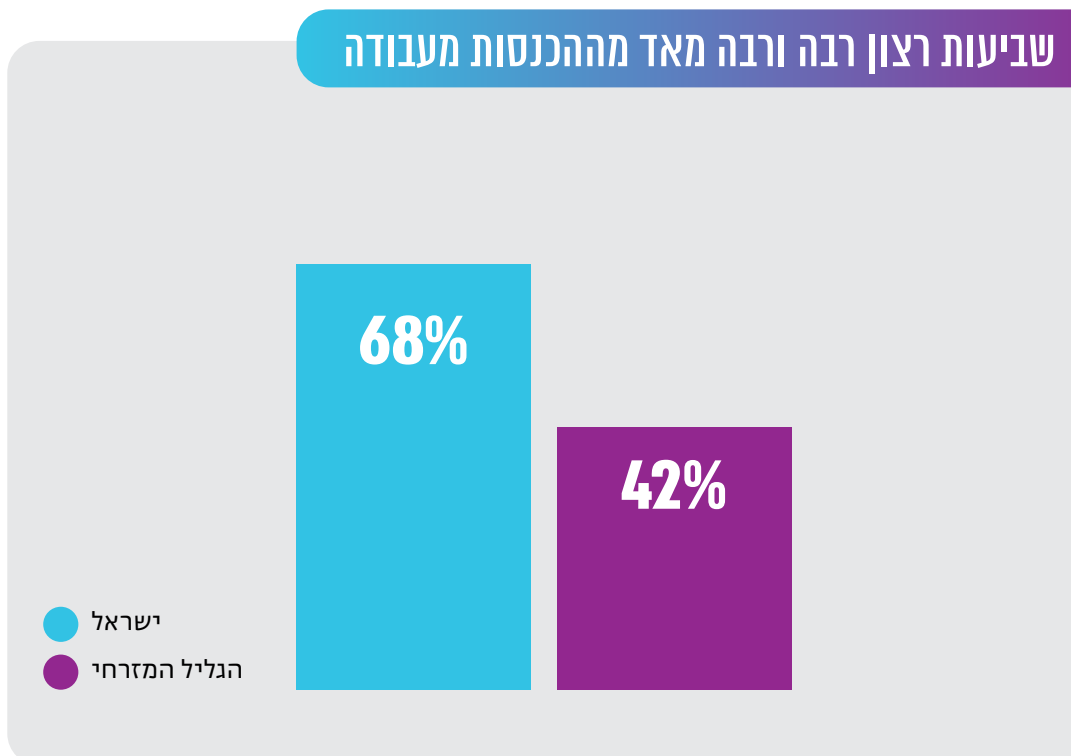
¹ הנתונים על כלל ישראל מקורם בממצאי הסקר החברתי של הלמ"ס לשנים 2020 ו-2021.

2 | שביעות רצון רבה ורבה מאד ממקום העבודה

שביעות הרצון ממקום העבודה בגליל המזרחי נמוכה משמעותית משביעות הרצון בקרב המשיבים בישראל.

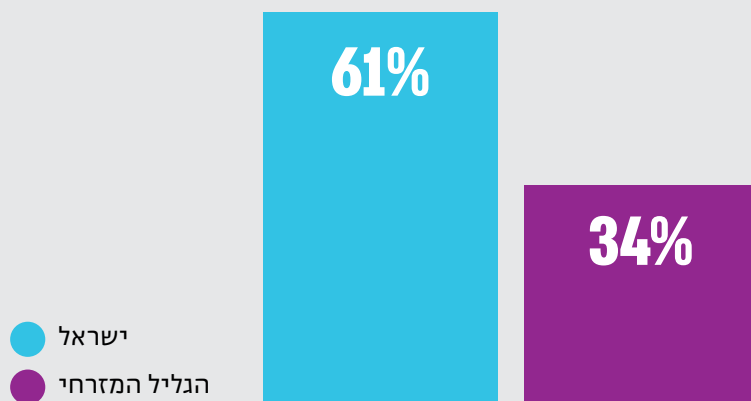
3 | שביעות רצון רבה ורבה מאד מההכנסות מעבודה

שביעות הרצון מההכנסות מעבודה בקרב המשיבים בגליל המזרחי נמוכה משביעות הרצון מההכנסות מעבודה בקרב המשיבים בישראל.

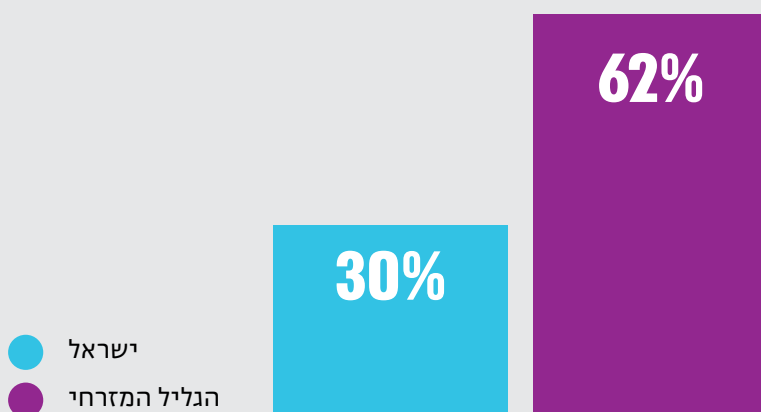
4 | האם התפקיד אותו ממלאים מאפשר קידום בעבודה?

כן, במידה רבה או רבה מאד

ממצא זה מעיד על פער משמעותי בשביעות הרצון מאפשרות קידום בעבודה בין עמדות תושבי הגליל המזרחי לעמדות המשיבים בישראל.

5 | עד כמה מפריע משך הנסיעה לעבודה?

ממצאים אלה מלמדים שמשך הנסיעה למקום העבודה מפריע במידה רבה יותר לתושבי הגליל המזרחי מאשר לתושבי ישראל.

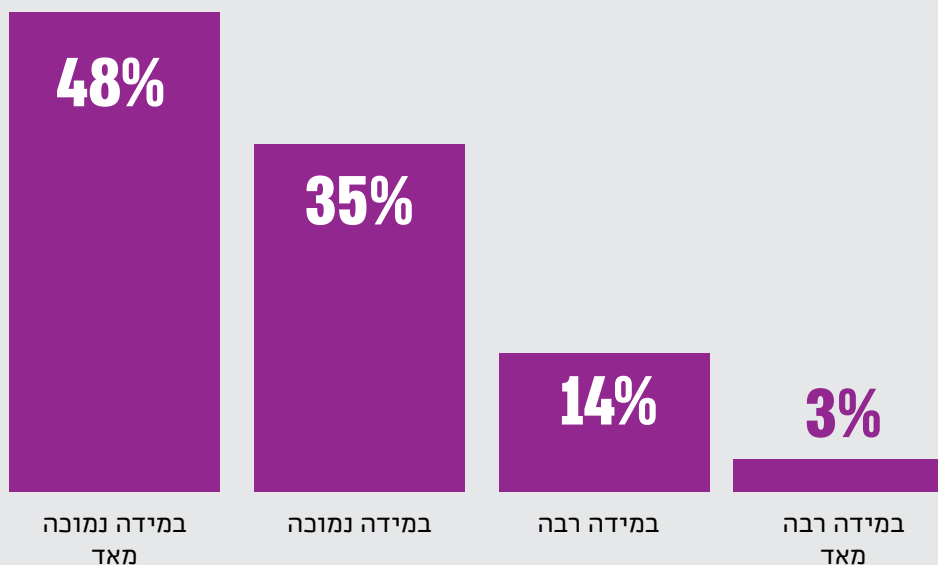
6 | האם התפקיד אותו ממלאים מאפשר תוספת שכר?

ללא קשר לקידום בתפקיד

מרבית תושבי הגליל המזרחי השיבו כי יכולתם לקבל תוספת שכר בתפקיד אותו הם ממלאים היא במידה נמוכה ונמוכה מאד.

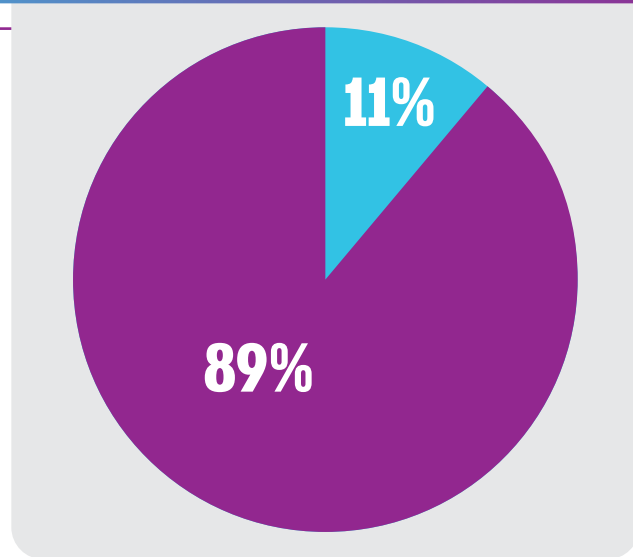
7 | באזור מגורי יש מגוון מקומות תעסוקה המתאימים לכישורי

מרבית המשיבים באזור גליל מזרחי סבורים שלא קיים מגוון מספק של מקומות תעסוקה המתאימים לכישוריהם.

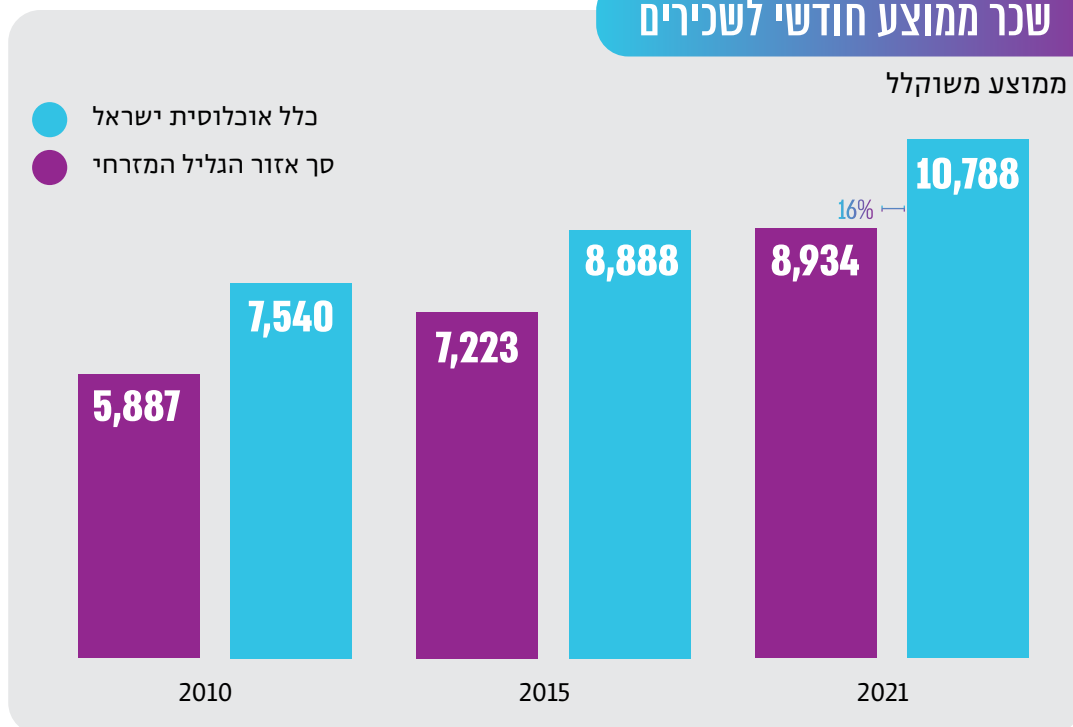
8 | הצורך בסיוע הרשויות המקומיות בהרחבת אפשרויות הפרנסה

89% מבין המשיבים בגליל המזרחי חושבים במידה רבה עד רבה מאד שיש צורך בסיוע הרשויות המקומיות בהרחבת אפשרויות הפרנסה.

לדעת כותבי דו"ח מדד איכות החיים, חוסר שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי מהתעסוקה באזור מקבל משנה תוקף כאשר מסתכלים על פערי השכר בין תושבי הגליל המזרחי לכלל אוכלוסיית ישראל.

9 | שכר ממוצע חודשי לשכירים

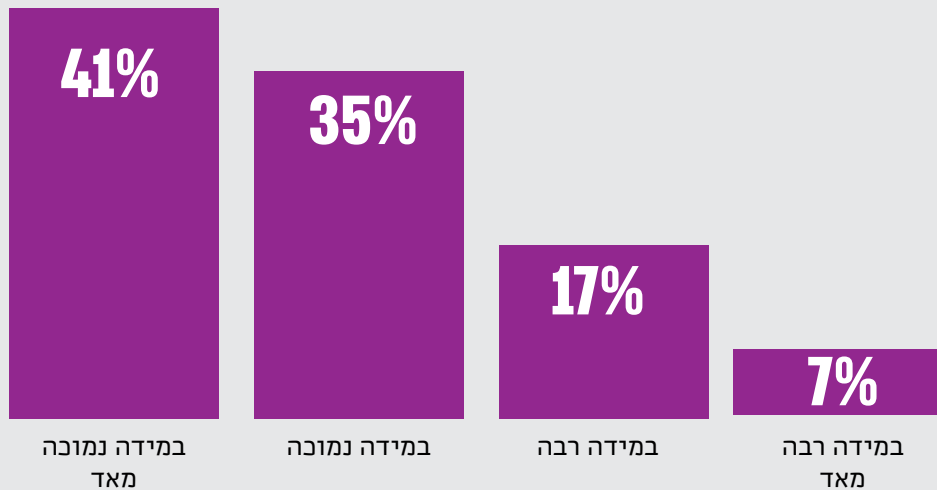
בשנת 2021, הממוצע המשוקלל בחודש לשכר שכירים בכלל אוכלוסיית ישראל היה גבוה בכ-1,800 ש"ח (16%) מהשכר הממוצע המשוקלל באזור הגליל המזרחי².

² מתוך קובץ רשויות מקומיות של הלמ"ס לשנים 2010, 2015, 2021.

תחום הבריאות

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי משירותי בריאות שונים הניתנים באזור.

10 | שביעות רצון מתפקוד מערכת הבריאות באזור מגוריי

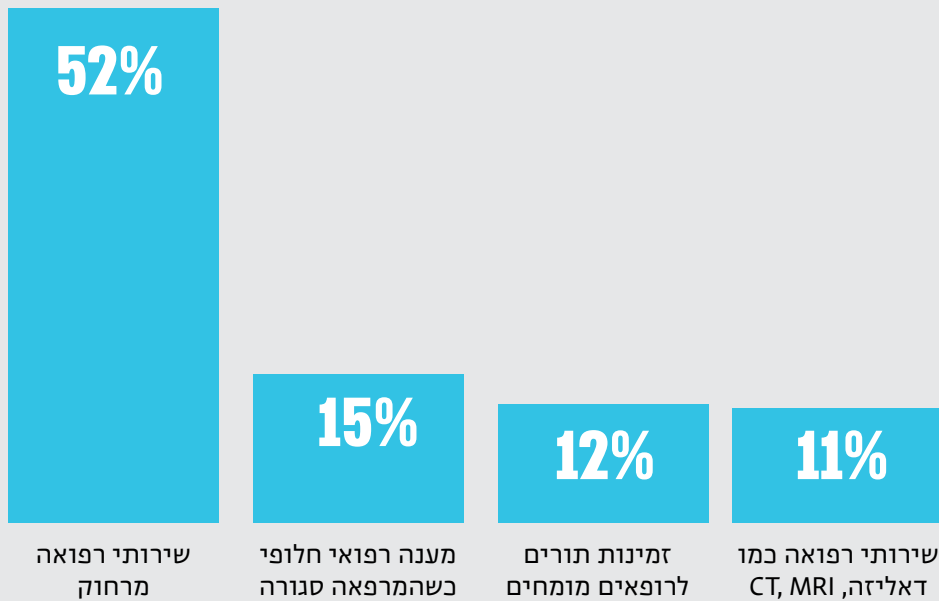
מרבית המשיבים לסקר מביעים שביעות רצון נמוכה עד נמוכה מאד מתפקוד מערכת הבריאות באזור.

11 | יש לי אמון במערכת הבריאות באזור מגוריי

מרבית המשיבים בסקר הביעו אמון במידה נמוכה עד נמוכה מאד במערכת הבריאות באזור.

12 | שביעות רצון רבה ורבה מאד משירותי רפואה באיזור

מרבית המשיבים מהגליל המזרחי לא הביעו שביעות רצון רבה משירותי הרפואה השונים באזור, למעט משירותי הרפואה מרחוק שנמחצית מהתושבים הביעו שביעות רצון גבוהה מהם.

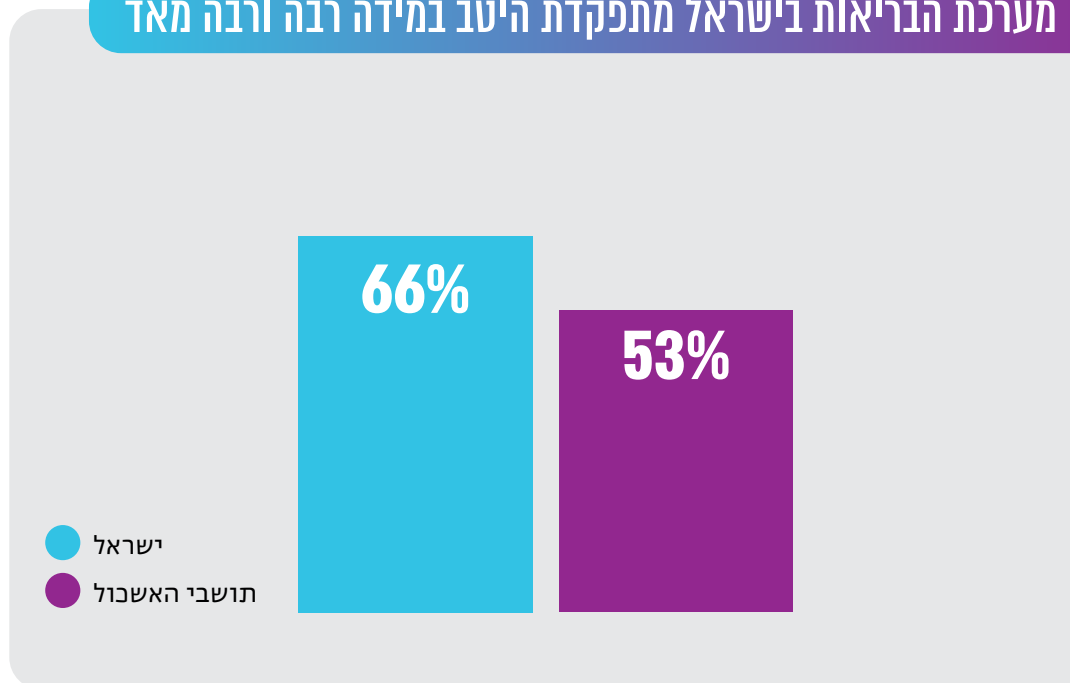
13 | שביעות רצון רבה ורבה מאד משירותי בריאות הנפש

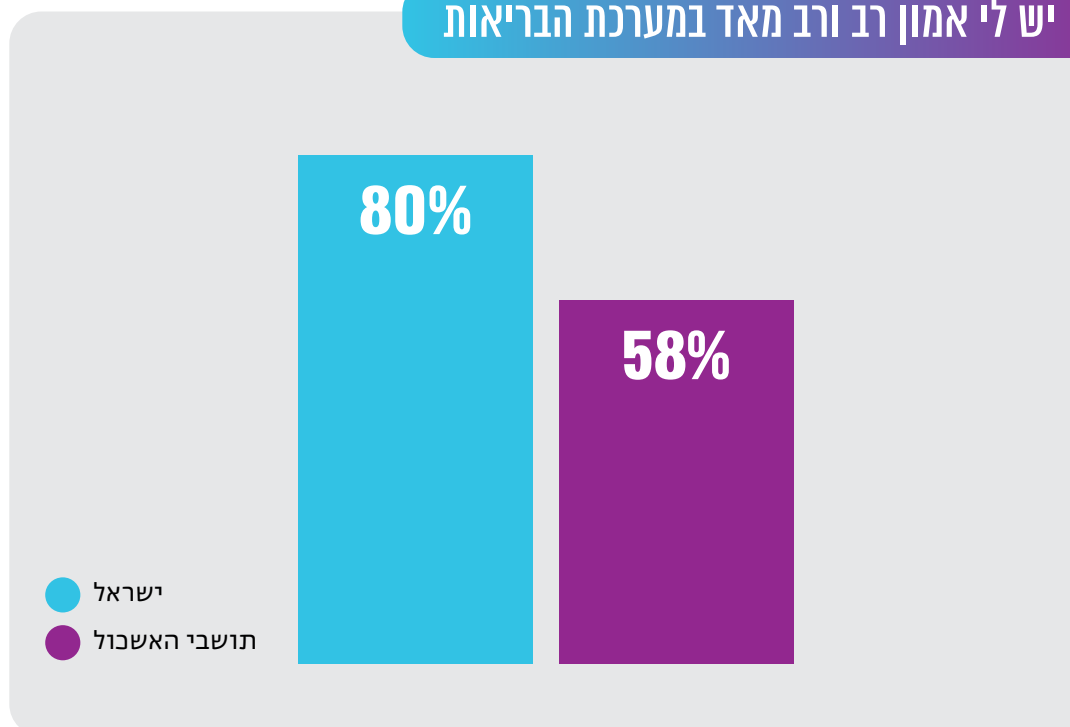
מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה מזמינות התורים לשירותי בריאות הנפש באזור, וממידת התאמתם לאנשים מרקע תרבותי מגוון.

המחקר בחן גם את שביעות הרצון של תושבי גליל מזרחי מתפקוד מערכת הבריאות בארץ והאמון בה, בהשוואה לעמדותיהם של כלל אזרחי ישראל.³

14 | מערכת הבריאות בישראל מתפקדת היטב במידה רבה ורבה מאד

15 | יש לי אמון רב ורוב מאד במערכת הבריאות

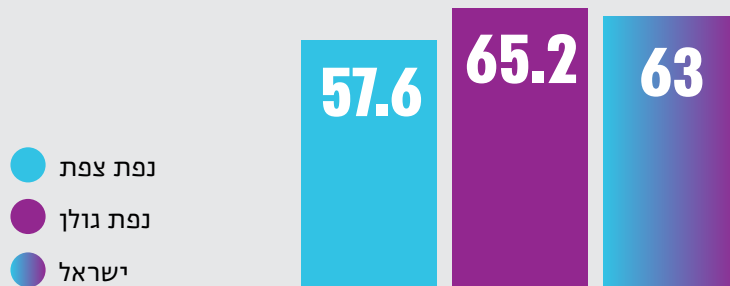
³ הנתונים על כלל ישראל מקורם ב ממצאי הסקר החברתי של הל"ס לשנים 2021 ו-2020.

ממצאים אלה מלמדים על עמדות נמוכות יחסית של משיבי הגליל המזרחי אודות תפקוד מערכת הבריאות בארץ. בנוסף לכך, שביעות הרצון ביחס לתפקוד מערכת הבריאות באזור הגליל המזרחי ומידת האמון בה נמוכות אף יותר.

את הפערים בין שירותי הרפואה באזור לשירותי הרפואה בשאר הארץ ניתן ללמוד גם מהסתכלות על שיעורי תחלואה ופטירה ממחלות שונות.

16 | מקרי תחלואה בסכרת

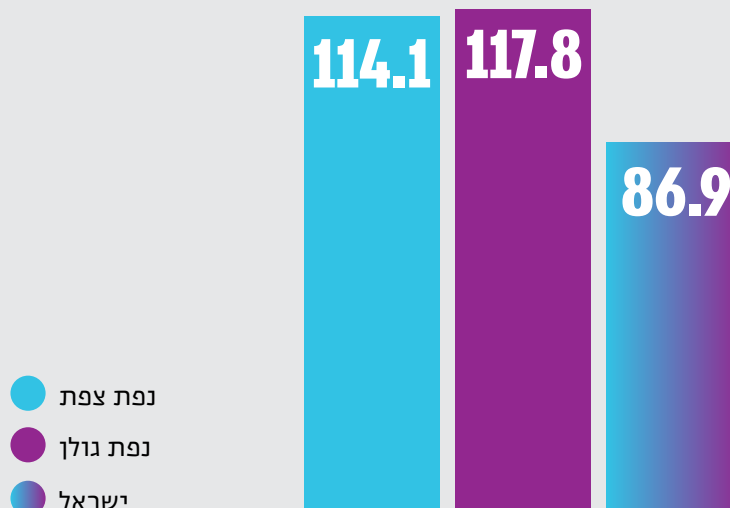
ל-1,000 נפשות

כאשר מסתכלים על נתונים מנהליים של תחלואה בסוכרת ניתן לראות שהיא דומה לממוצע הארצי, אך התמותה מסכרת גבוהה מהממוצע הארצי גם בנפת גולן וגם בנפת צפת.

17 | שיעורי פטירות מסכרת

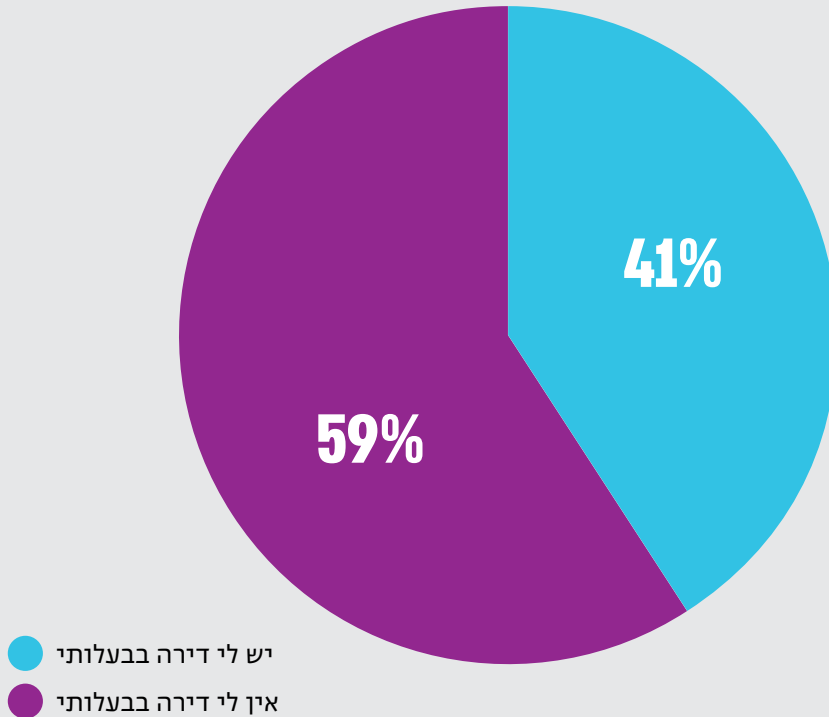
לכל 100,000 תושבים בני 45 ומעלה בשנים 2015-2019

תחום הדיור והתשתיות

המחקר בחן את מידת שביעות רצונם של התושבים מהיבטים שונים בתחום הדיור והתשתיות.

18 | בעלות על דירה בגליל המזרחי

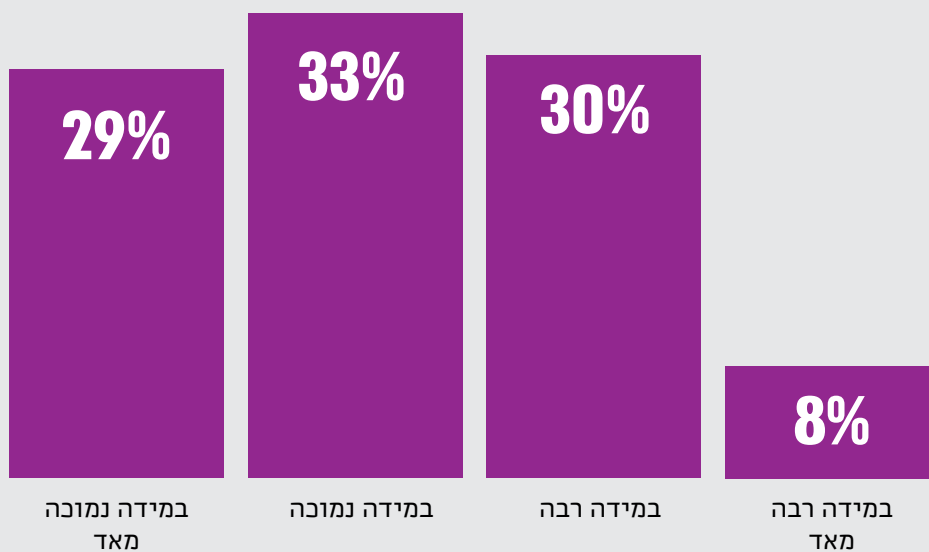

19 | שביעות רצון רבה ורבה מאד מהיבטים של דיור

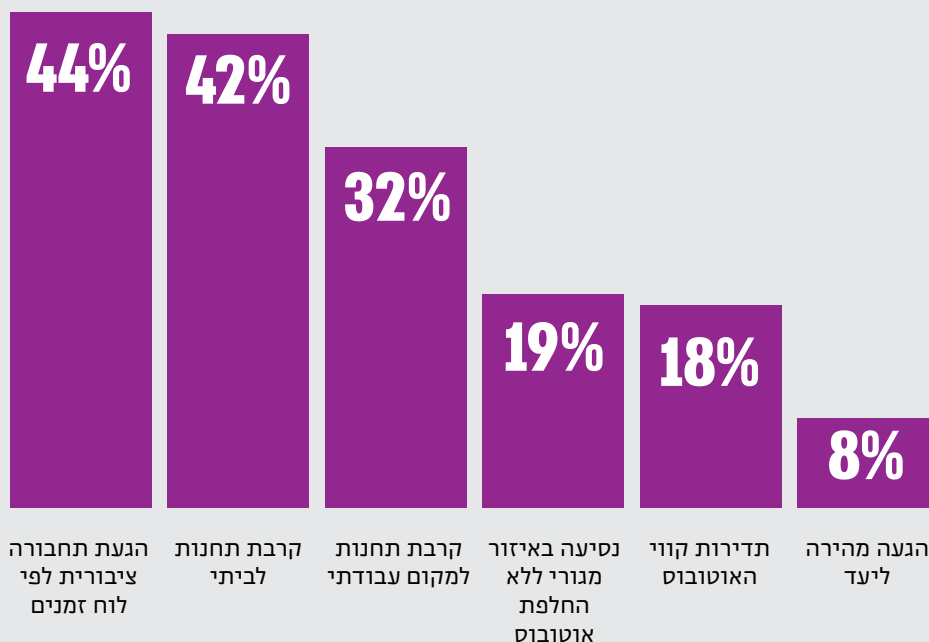
מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מגוון הדירות למגורים בשכירות ומגוון הדירות לרכישה.

20 | שביעות רצון מאיכות תשתיות האינטרנט

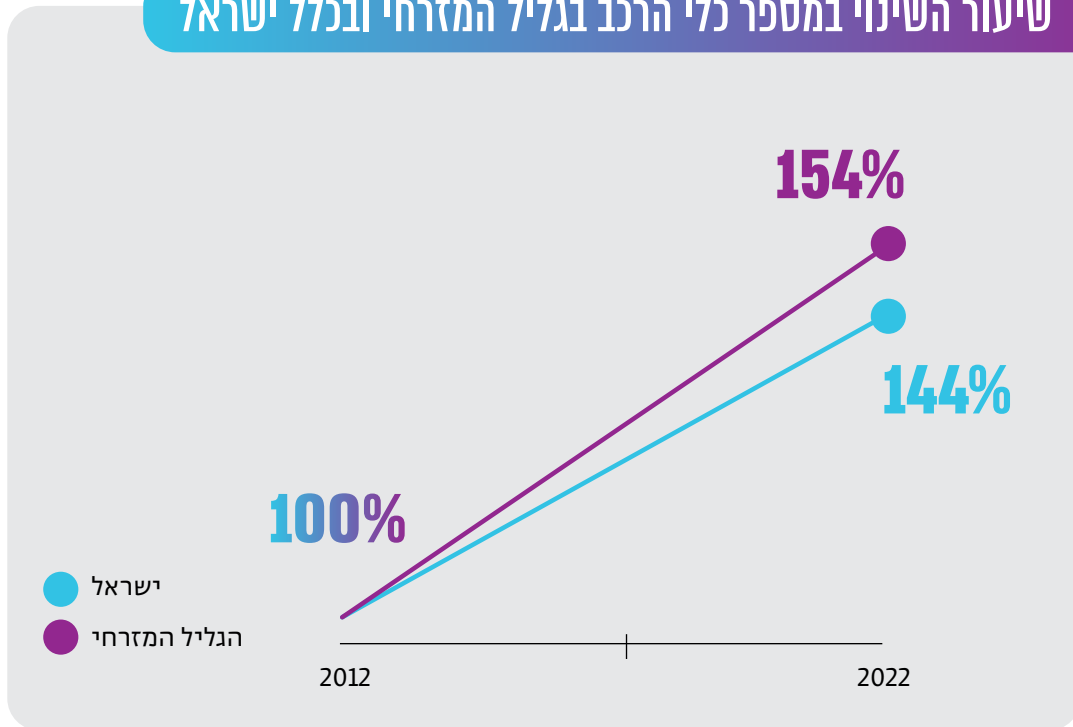
מרבית המשיבים הביעו שביעות רצון נמוכה ונמוכה מאד בנוגע לאיכות תשתיות האינטרנט באזור.

21 | שביעות רצון רבה ורבה מאד מהיבטים של תחבורה ציבורית

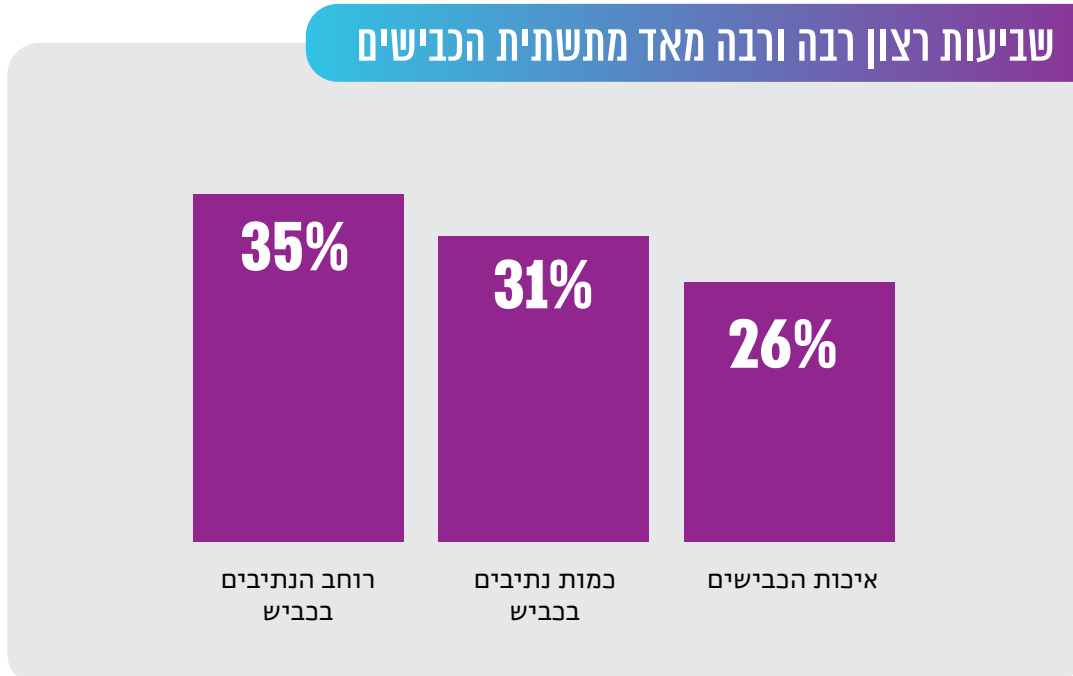
לא נמדדה שביעות רצון גבוהה משירותי התחבורה הציבורית באזור, במיוחד בנוגע למהירות הגעה, לתדירות ולצורך בתחלופה של האוטובוסים.

22 | שיעור השינוי במספר כלי הרכב בגליל המזרחי ובכלל ישראל

חוסר שביעות הרצון מהתחבורה הציבורית באזור מתבטא בכך שרבים מתושבי הגליל המזרחי הינם בעלי רכב אחד לפחות. בין השנים 2012-2022 גדל מספר כלי הרכב באשכול מזרחי ב-54%.

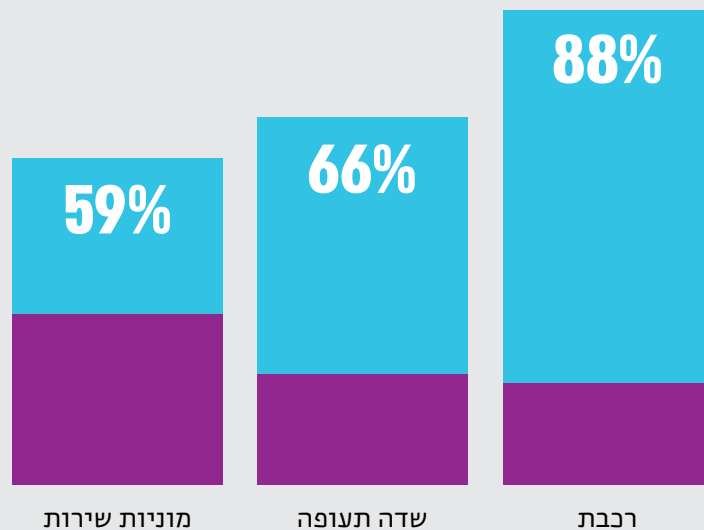
23 | שביעות רצון רבה ורבה מאד מתשתית הכבישים

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מרוחב הכבישים, מכמות הנתיבים בכביש ואיכות הכבישים.

24 | באיזו מידה ישכר כל אחד מהאמצעים הבאים את איכות החיים באזור?

- במידה רבה מאד
- במידה רבה

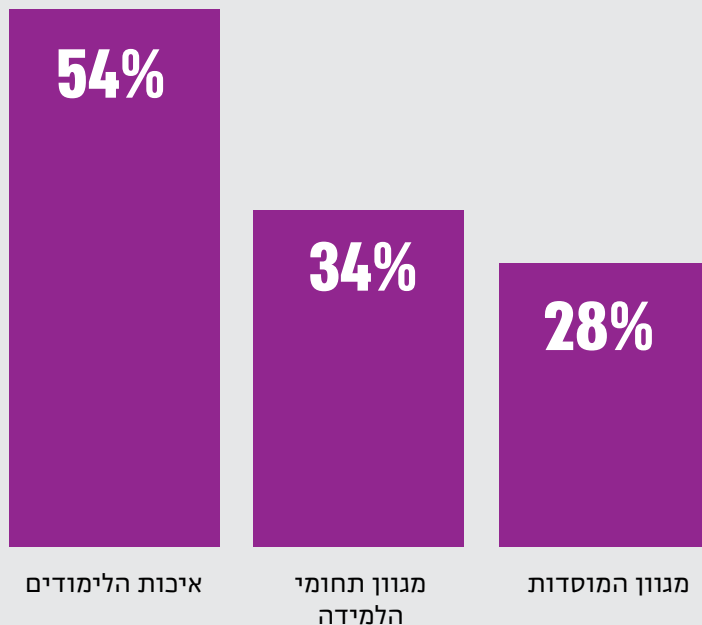

מרבית המשיבים הביעו הסכמה במידה רבה ורבה מאוד אודות חשיבות הימצאות רכבת, שדה תעופה ומוניות שירות.

השכלה גבוהה וחינוך לילדים

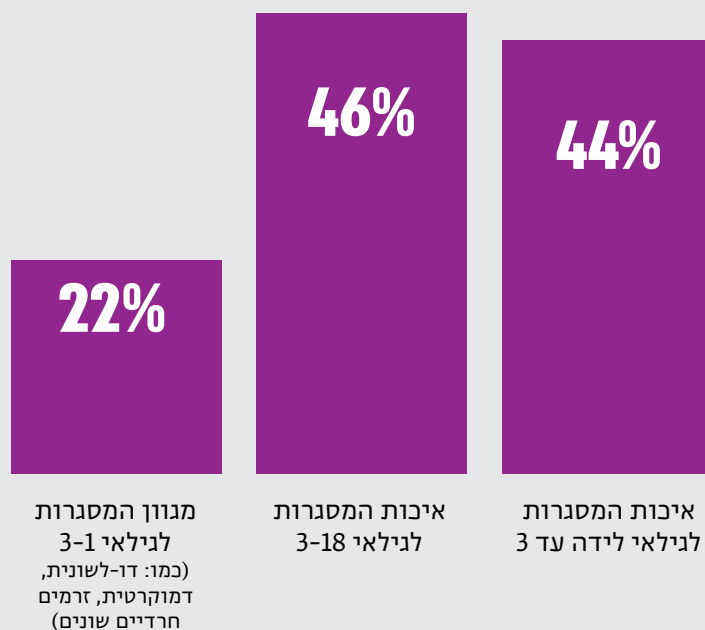
המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של התושבים בתחום ההשכלה הגבוהה והחינוך לילדים בגילאי 0-18. מרביתם של המשיבים לסקר (69%) דיווחו כי הם הורים לילדים מתחת לגיל 18.

25 | שביעות רצון רבה ורבה מאד ממוסדות ההשכלה הגבוהה באזור

למעלה ממחצית מהמשיבים ענו שהם שבעי רצון במידה רבה עד רבה מאד מאיכות הלימודים במוסדות ההשכלה באזור. יחד עם זאת, מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד ביחס למגוון המוסדות להשכלה גבוהה באזור ולמגוון תחומי הלימוד הקיימים בהם.

26 | שביעות רצון רבה ורבה מאוד ממסגרות החינוך הפורמאליות באזור

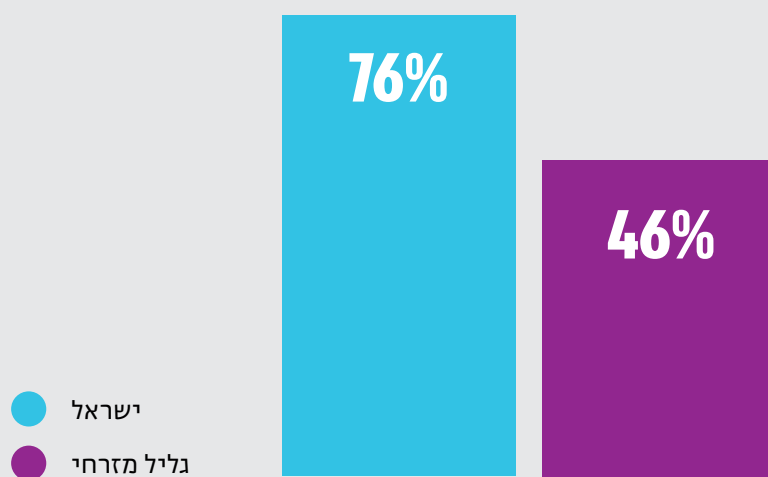

מעל 50% מהמשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאוד בנוגע לאיכות ומגוון המסגרות החינוכיות מתחת לגיל 18 באזור.

27 | שביעות רצון רבה ורבה מאוד ממסגרות החינוך הפורמאליות

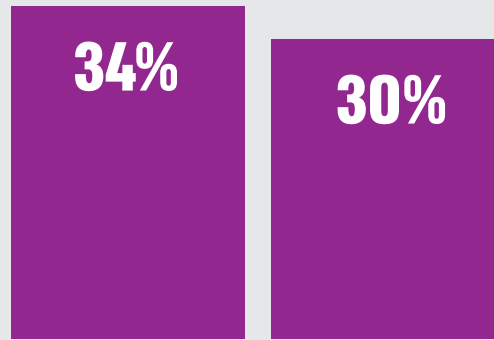
השוואה בשביעות הרצון הרבה ורבה מאוד ממסגרות החינוך הפורמאליות בין כלל ישראל⁴ לגיל המזרחי

ישראל - לפי סקר ראמ"ה, 2021

ניתן להתרשם מפער רב בין מידת שביעות הרצון ממערכת החינוך בארץ לבין מידת שביעות הרצון בקרב המשיבים באשכול מזרחי.

⁴ הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך. (2021). עמדות הורים כלפי מערכת החינוך, שנה"ל תשפ"א. רמת גן.

איכות החינוך הבלתי פורמאלי לגילאי 6-18 (כמו חוגים, צהרונים)

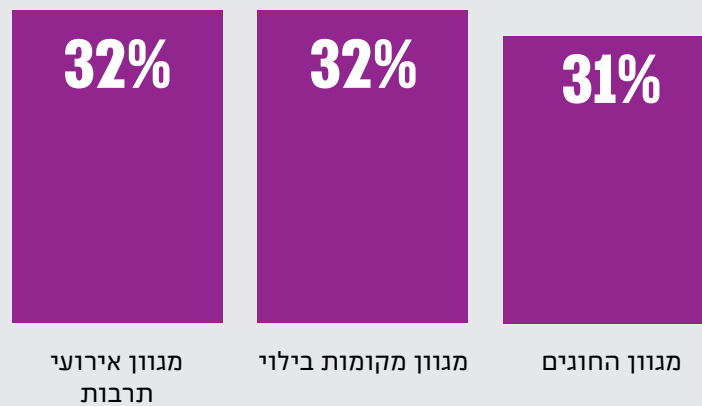
תנועות נוער

מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד מאיכות החינוך הבלתי פורמאלי לגילאי 6-18, וממגוון תנועות הנוער הפועלות באזור.

תרבות, פנאי וקהילה

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי משירותי התרבות והפנאי באזור.

29 | שביעות רצון רבה ורבה מאד משירותי התרבות והפנאי באזור

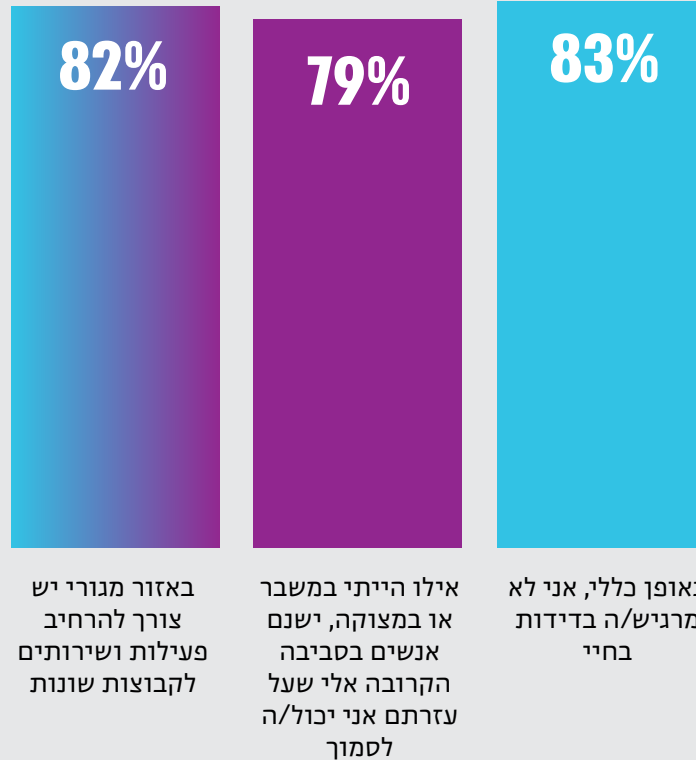
מרבית המשיבים לא הביעו שביעות רצון רבה ורבה מאד ממגוון אירועי התרבות, החוגים ומקומות הבילוי הקיימים באזור.

רווחה אישית וחברתית

המחקר בחן את מידת שביעות הרצון של תושבי הגליל המזרחי בהיבטים שונים בתחום הרווחה האישית והחברתית.

30 | עמדות ותחושות ביחס להון חברתי

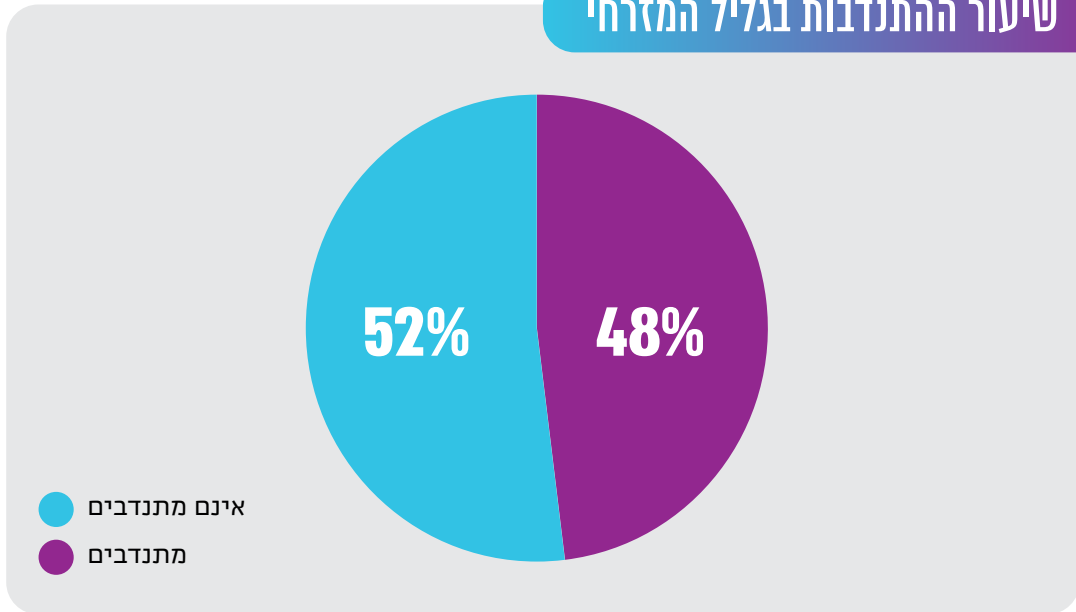
שביעות רצון רבה/רבה מאד

מרבית המשיבים הביעו הסכמה רבה ורבה מאד לכך שהם אינם חשים בדידות בחייהם. מרבית המשיבים הסכימו במידה רבה ורבה מאוד כי אם היו במשבר, יש אנשים בסביבתם עליהם יוכלו לסמוך. כמו כן מרבית המשיבים סבורים כי יש להרחיב את השירותים החברתיים והפעילויות בתחום זה בהתאמה לקבוצות שונות באוכלוסייה.

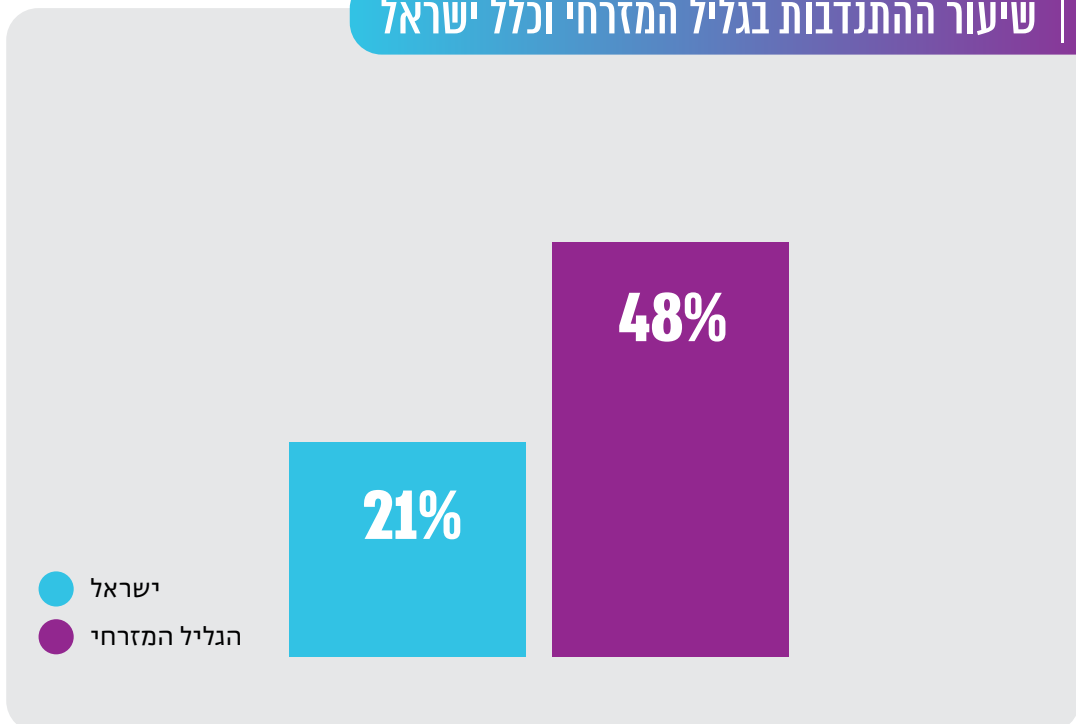
המחקר בחן גם את שיעורי ההתנדבות בגליל המזרחי.

31 | שיעור ההתנדבות בגליל המזרחי

כמעט מחצית מתושבי הגליל המזרחי דיווח שהם מתנדבים במסגרת כלשהיא.

32 | שיעור ההתנדבות בגליל המזרחי וכלל ישראל

שיעור ההתנדבות הגבוה בגליל המזרחי ביחס לשיעור המתנדבים הארצי נותן חיזוק נוסף לממצא ביחס לתחושת הקהילתיות באזור.⁵

⁵ לקט נתונים מתוך הסקר החברתי 2021 בנושא התנדבות לרגל יום המתנדב הבין-לאומי החל ב-5 בדצמבר 2022.

לסיכום,

ממדד איכות החיים עולה שהתושבים סבורים שיש צורך במגוון רב ואיכות גבוהה יותר של שירותים בתחומים השונים. להערכת מחברי דו"ח מדד איכות החיים, המענה לכך יכול לבוא לידי ביטוי בלמידה ושיתופי פעולה בין הרשויות, כאשר בכל רשות מצוי מידע שיכול להיות רלבנטי לרשויות אחרות באשכול. בכל התחומים עלו פערים בין אזור הגליל המזרחי לכלל ישראל והצורך בשיפור התשתיות והאפשרויות המגוונות.

להלן עיקר הממצאים העולים מן הניתוחים:

1. בתחום התעסוקה הממצאים מדגישים את הצורך במגוון תחומי תעסוקה, ביצירת הזדמנויות עבודה רבות יותר, במגוון רחב יותר של סוגי משרות, במשרות מקומיות רבות יותר ובשכר הוגן יותר.
2. בתחום הבריאות עלה הצורך בשיפור הנגישות למוסדות רפואה, הגדלת כוח האדם המקצועי והעלאת איכות השירות. פיתוח שירותי חירום והרחבת שירותי בריאות הנפש והטיפול המונע. פתרון אפשרי לחלק מהאתגרים הללו יכול להתבסס על רפואה מרחוק ועל שיתוף פעולה בין קופות החולים, למשל קופה אחודה.
3. בתחום התחבורה קיים צורך בתחבורה ציבורית בתדירות ובנגישות גבוהות יותר. אתגרים רבים עומדים בפני התושבים, המסתייעים בתחבורה הציבורית הקיימת, על-מנת להגיע למקום עבודתם. לפיכך, המצאות רכבת, מוניות שירות ושדה תעופה ישפרו את איכות החיים במידה ניכרת.
4. בתחום התשתיות נדרשות תשתית פיזית (כבישים) ותחבורה ציבורית טובות יותר למרכז הארץ, וכן שיפור בתשתיות האינטרנט לטובת הנגשת שירותים מרחוק.
5. בתחום הדיור יש צורך בהגדלת מגוון הדירות לרכישה ולהשכרה, על ידי הקצאת קרקעות ותכנון מרחבי ואזורי של רשויות התכנון והרשויות המקומיות. כמו-כן, ניתן ללמוד ממקומות אחרים בארץ כיצד לקדם מענים לצורך זה.
6. בתחום ההשכלה הגבוהה יש צורך במגוון רב יותר של מוסדות ותחומי לימוד. בתחומי החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי (חוגים, תנועות נוער ועוד), יש צורך במגוון רב יותר ובאיכות גבוהה יותר של המענים.
7. בתחום הפנאי נדרשת הרחבה של מגוון אירועי תרבות, חוגים ומקומות בילוי.
8. בתחום הרווחה החברתית יש צורך להגדיל מענים ושירותים לקבוצות אוכלוסייה שונות כגון: הגיל השלישי, משפחות חד הוריות, קהילת הלהט"ב וכו'.

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

ליצירת קשר:
rkc.eastgalilee@gmail.com